

Eksforsvarschef: Danskerne var en slags konsulenter

14. marts 2018 Politiken Sektion 1 Side 5 KIM FABER... 820 ord Id: e6a9d6a9

GREEN DESERT Sagen om danske soldaters mulige medansvar for tortur i Irak er nu halvvejs.

Havde danske soldater i Irak et medansvar, da irakisk politi og sikkerhedsstyrker i november 2004 i forbindelse med en operation nær byen Basra udsatte 36 tilbageholdte irakere for nedværdigende og hårdhændet behandling - og efter danske eksperter vurdering i flere tilfælde også tortur under de efterfølgende fængslinger? Det er hovedspørgsmålet i den sag, som 23 af de irakere, der blev tilbageholdt, har anlagt mod den danske stat, hver med et krav om 120.001 kr. i erstatning.

Med gårsdagens retsmøde i Østre Landsret er sagen nu godt og vel halvvejs gennem de 54 planlagte retsmøder. Og i går var det forhenværende forsvarschef Jesper Helsøes tur til at sætte sig i vidneskranken og afgive forklaring om de danske soldaters ageren under operationen 25. november 2004, som havde kodenavnet Green Desert, og som involverede 1.000 soldater og sikkerhedsstyrker fra Irak, Danmark og Storbritannien.

Danskerne bestemte ikke

Formålet med Green Desert var at ransage huse i fire områder for at finde våben, sprængstoffer og lokale med tilknytning til terrororganisationer. Og den var den første større operation af sin art, efter at Irak med vedtagelsen af FN-resolution 1546 i juni 2004 ikke længere var besat, men en selvstændig nation. Hvilket, pointerede Jesper Helsø, som på daværende tidspunkt var øverstkommanderende i det danske forsvar, var helt afgørende for Danmarks rolle i Green Desert.

For med resolution 1546 - og den danske regerings efterfølgende fortolkning og udmøntning i direktiver og såkaldte operationsbefalinger for, hvordan de danske soldater skulle gebærde sig i det daglige - var det nemlig irakerne selv, der havde kommandoen under Green Desert.

»Fra at have været en besættelsesstyrke var den internationale koalition, herunder Danmark, gået over til at have fokus på uddannelse, træning og vejledning af irakerne. De danske soldater blev en form for konsulenter - uden at jeg skal trække det ord for langt ned i betydning«, forklarede Jesper Helsø.

Helt konkret var de danske soldaters opgave under Green Desert ifølge Jesper Helsøe at danne en såkaldt ydre ring omkring operationsområdet og desuden støtte de nydannede irakiske sikkerhedsstyrker med råd og vejledning, hvis de havde behov for det. Danskerne havde altså ikke nogen form for kommando over operationen, understregede Helsøe flere gange.

En konstatering, som i øvrigt var i modstrid med en vidneforklaring nogle timer tidligere.

Her forklarede et vidne på en videoforbindelse fra Beirut nemlig, at det helt tydeligt var de danske soldater, der havde kommandoen over deres irakiske kollegaer under Green Desert.

»Irakerne havde ikke kontrol over noget. Det var altid de amerikanske, britiske og danske soldater, der havde kommandoen«, forklarede vidnet, som i øvrigt ikke så nogen blive slået eller mishandlet i forbindelse med Green Desert.

Fokus på hårdhændet behandling

Ud over spørgsmålet om, hvorvidt de danske soldater tog aktivt del i operationen, er et af de centrale spørgsmål, om danskerne burde have vidst, at der var en overhængende fare for, at fangerne - som for nogles vedkommende var tilbageholdt i 60 dage - ville blive udsat for tortur.

Vidste det danske forsvar ikke, at der foregik tortur i fængslet i Basra, hvor de tilbageholdte var anbragt, blev Jesper Helsøe spurgt af sagsøgtes advokat, Peter Biering fra Kammeradvokaten.

»Man havde den viden, at kulturen var anderledes. At der blev gået hårdere til fanger og tilbageholdte, end vi er vant til.

Det er også i det lys, man skal se udsendelsen af dansk politi til Irak og aftalen med briterne om at stå for uddannelse af det irakiske politi. Der var et meget stort fokus på, at det, vi kalder hårdhændet behandling og tortur, ikke skulle finde sted«, svarede den tidligere forsvarschef.

Advokat for to af sagsøgerne Christian Harlang ville vide, om det var inden for operationsbefalingen, at danskerne - hvis hovedopgave altså var at sikre operationsområdet med den ' ydre ring' - greb ind, hvis de blev opmærksomme på, at de irakiske styrker begik ulovligheder? »Danskerne havde ikke befalingsret over de irakiske styrker. Så det skulle rapporteres til de irakiske

myndigheder og til briterne. Hvis du spørger, om en dansk delingsfører kan gå hen til en irakisk delingsfører og sige, at det, I har gang i der, det er ikke i orden, så kan han godt gøre det. Men vi tilrådede, at det kørte ad kommandovejen«, sagde Jesper Helsøe.

kim.faber@pol.dk

Man havde den viden, at kulturen var anderledes.

At der blev gået hårdere til fanger og tilbageholdte, end vi er vant til Jesper Helsøe, tidl. forsvarschef.

Fejl og Fakta: 16.03.2018

Advokat Christian Harlang repræsenterer kun 2 ud af de 23 irakere, som har anlagt sag mod Forsvarsministeriet i den såkaldte Green Desert-sag, fremgik det på side 5 i 1. sektion onsdag 14.3. Det er rigtigt, hvad angår påstanden om, at danske soldater har et medansvar for hårdhændet og nedværdigende behandling. Hvad angår, om Danmark overholdt sine forpligtelser og sikrede en grundig, hurtig og uvildig undersøgelse af anklager om tortur, repræsenterer advokaten dog alle 23 sagsøgere.

I artiklen blev forhenværende forsvarschef Jesper Helsø i øvrigt kaldt »Helsøe«.